

СЕКЦІЯ 6
ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-1-16>**Варцаба В.І.***доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів і банківської справи
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»***Vartsaba Vira***Doctor of Science (Economics), Professor,
Head of the Department of Finance and Banking
State University «Uzhhorod National University»***ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ТА БАНКІВСЬКЕ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО
І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ****STATE SUPPORT AND BANK FINANCING OF SMALL
AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

У статті представлено результати дослідження розвитку та правового забезпечення функціонування малого та середнього бізнесу в Україні. Визначено основні засади системи державної підтримки розвитку малого підприємництва як чинника економічного зростання держави. З'ясовано особливості фінансово-кредитного механізму забезпечення діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. Здійснено аналіз діяльності підприємств малого та середнього бізнесу в Україні у 2016–2020 рр. Проведено аналіз структури та якості кредитного портфеля банківського сектору України в контексті ефективності кредитування підприємств малого підприємництва вітчизняними банками. На основі аналізу теоретичних аспектів та світової і вітчизняної практики обґрунтовано напрями підвищення ефективності функціонування малого та середнього бізнесу в Україні в контексті активізації банківського кредитування та державної регуляторно-правової та фінансової підтримки його розвитку.

Ключові слова: підприємництво, малий і середній бізнес, система державної підтримки, фінансування, банківське кредитування, фінансово-кредитний механізм, державна програма кредитування.

ANNOTATION

The article presents the results of a study of the development and legal support of small and medium-sized businesses in Ukraine. There were considered the legislation and regulations governing the activities of small and medium enterprises in Ukraine. The basic principles of the system of state support for the development of small business as a factor of economic growth of the state were determined. It was studied the structure of state support of small and medium business development by direct and indirect instruments. It was found that state support for small business development is implemented through programs and projects coordinated by international, national and regional support institutions. The peculiarities of financial and credit provision of small and medium enterprises were established. There were determined the instruments of state support of SME enterprises in the field of lending, including such as introduction of state lending programs, guarantees for loans, compensation of interest rates on loans, etc. It was conducted an analysis of the activities of small and medium-sized businesses in Ukraine in 2016-2020 and the main

factors influencing its development were identified. The structure and quality of the loan portfolio of the banking sector of Ukraine were studied and the process of bank lending to small businesses was assessed. There were reviewed the state programs providing partial interest rate compensation and state loan guarantees, including the state program of lending to small and medium-sized enterprises «Affordable Loans 5-7-9%», which laid the preferential basis for SME lending by Ukrainian banks. The main advantages and disadvantages of this program and prospects for its improvement were identified. Based on the analysis of theoretical aspects and world and domestic practice, there were substantiated the directions of increasing the efficiency of small and medium business in Ukraine in the context of intensifying bank lending and state regulatory, legal and financial support for its development. It was substantiated that stimulating the development of small and medium business in Ukraine within the programs of state support and bank lending are important for overcoming socio-economic disparities.

Keywords: entrepreneurship, small and medium business, state support system, financing, bank lending, financial and credit mechanism, state lending program.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки довів суттєвий вплив малого і середнього бізнесу (МСБ) на темпи та якість економічного зростання й соціально-економічні перетворення у державі. У розвинених країнах світу економіка базується на малому підприємстві, частка якого у валовому внутрішньому продукті становить близько 75%, а частка зайнятих працівників досягає 90%. Ефективне функціонування малого та середнього бізнесу дає змогу компенсувати негативний вплив великих підприємств, які займають монопольне становище в економіці. МСБ сприяє усуненню диспропорцій на товарних ринках, створенню додаткових робочих місць і скороченню безробіття, а також активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкому насиченню ринку товарами і послугами. Сучасний стан малого та се-

реднього бізнесу в Україні, його незначний внесок у ВВП країни вказують на проблеми його функціонування. У цьому аспекті дослідження державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, актуалізація проблеми банківського кредитування підприємств МСБ є необхідною умовою для визначення шляхів підвищення його ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальними дослідженнями становлення і розвитку малого підприємництва займалися такі зарубіжні вчені, як М. Вебер, Дж. Кейнс, Д. Кларк, А. Маршалл, Дж. Мілль, Д. Норт, Дж. Стігліц, І. Фішер, М. Фрідман, Й. Шумпетер та ін. Серед українських науковців, які досліджували питання малого і середнього бізнесу в Україні, його державної підтримки та банківського кредитування, варто виділити таких, як О. Васюренко, З. Варналій, О. Вовчак, Т. Говорущко, М. Денисенко, О. Дзюблюк, Н. Діденко, В. Донець, Н. Карпенко, С. Мочерний, С. Осадчук, В. Сизоненко, О. Стрілець, Ю. Франчук та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне глибині та ґрунтовності дослідження теорії і практики малого підприємництва, слід зазначити, що питання державної фінансово-кредитної підтримки малого і середнього бізнесу в Україні залишаються актуальними в умовах кризи, спричиненої пандемією коронавірусної хвороби, та економічної ситуації, ускладненої військовими діями на Сході країни.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження розвитку малого і середнього бізнесу в Україні, формування системи державної підтримки малого підприємництва, а також оцінка фінансово-кредитного забезпечення підприємств МСБ та обґрунтування основних напрямів підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення малого підприємництва в Україні розпочалося у 1991 р. після проголошення її незалежності. Правові засади діяльності суб'єктів підприємництва визначено Господарським кодексом України, у якому підприємство визначається як «самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку». Серед

основних положень документу слід виділити такі:

- віднесення підприємства малого та середнього бізнесу до тієї чи іншої категорії незалежно від сфери та виду діяльності;
- визначення чіткої градації підприємств за чисельністю працюючих та обсягом доходу від реалізації продукції;
- застосування європейського принципу групування підприємств малого та середнього бізнесу [1].

У 2012 р. Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» внесено зміни до Господарського кодексу України, зокрема щодо критеріїв віднесення підприємств до великого, малого та середнього бізнесу. Запроваджене цим документом правове визначення МСБ базується на критеріях зайнятості та обороту, тобто кількості працевлаштованих осіб та обсягу доходу за рік [5].

Класифікацію підприємств за масштабами діяльності в Україні представлено у табл. 1.

Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» сьогодні є ключовим законодавчим актом, що визначає засади державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва. У документі зазначається, що «з метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва держава повинна надавати належну підтримку, яка включає фінансову, інформаційну, консультативну, а також підтримку у сфері інновацій, науки, промислового виробництва та експортної діяльності, у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів» [5].

У 2017 р. Кабінетом Міністрів України схвалено Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р. за такими стратегічними напрямками:

- створення сприятливого середовища для розвитку МСБ;
- розширення доступу малого і середнього підприємництва до фінансування;
- спрощення податкового адміністрування для МСБ;
- сприяння експорту/інтернаціоналізації малого і середнього підприємництва;
- підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємництва [6].

Таблиця 1

Класифікація підприємств за масштабами діяльності в Україні

Показник	Мікро-підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Кількість найманих працівників	≤ 10 працівників	≤ 50 працівників	Усі підприємства, що належать до категорії малих або великих підприємств	≥ 250 працівників
Річний дохід	≤ 2 млн євро	≤ 10 млн євро		≥ 50 млн євро

Джерело: систематизовано за [5]

У 2019–2020 рр. законодавство у галузі малого і середнього підприємництва удосконалювалося щодо митних процедур, державних закупівель регулювання ринку фінансових послуг тощо. У 2020 р. прийнято законодавчі зміни, пов'язані з розширенням програм підтримки МСБ в умовах пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. Формування та реалізацію державної політики в галузі підприємництва в Україні забезпечує Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. При Кабінеті Міністрів України створено Раду підприємців – постійно діючий консультативно-дорадчий орган та Офіс розвитку малого та середнього бізнесу.

В Україні, як і в інших європейських країнах, державне забезпечення розвитку підприємництва реалізується через програми та проекти, які координують міжнародні, національні та регіональні інститути підтримки. До інститутів міждержавного рівня відносять Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародну фінансову корпорацію, Німецько-Український фонд та ін.

На національному рівні в Україні функціонують Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства, Український фонд підтримки підприємства, Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу, Український державний фонд підтримки фермерських товариств, Державний експортно-імпортний банк, на які покладено такі функції:

- реалізація державної політики у сфері розвитку і фінансової підтримки підприємства;
- співпраця з міжнародними та іноземними фінансовими структурами;

- сприяння розвитку інфраструктури підтримки підприємства;
- розвиток міжрегіонального і міжнародного бізнес-партнерства;
- залучення інвестицій для розвитку підприємства тощо.

На рівні регіонів реалізується низка програм фінансової підтримки малих підприємств, які спрямовано на відшкодування плати за користування кредитами банків та інших кредитних організацій, що залучені для реалізації інвестиційних програм з умовою створення нових робочих місць.

Ефективним інструментом підтримки малого підприємництва в Україні є пільгове оподаткування. Вітчизняне законодавство дає змогу суб'єктами малого бізнесу застосовувати як загальну, так і спрощену систему оподаткування, яка має такі переваги: спрощення процедури реєстрації платника податку; легкість ведення бухгалтерського обліку; простота розрахунків, пов'язаних із визначенням сум податків; зниження витрат на обчислення та сплату податків; передбачуваність податкового зобов'язання тощо. Законодавством України також визначено інструменти державної підтримки підприємств МСБ у сфері кредитування, серед яких такі, як запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для одержання кредитів, компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.

Проведений аналіз діяльності підприємств малого та середнього бізнесу в Україні у 2016–2020 рр. свідчить про позитивні тенденції розвитку малого підприємництва (табл. 2).

Таблиця 2
Динаміка розвитку малого та середнього підприємництва в Україні за період 2016–2020 рр.
(станом на кінець року)

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Приріст 2020/2016	
						абс.	%
Кількість суб'єктів підприємництва, одиниць:							
Суб'єкти середнього підприємництва	15113	15254	16476	18129	17602	2489	16,5
Суб'єкти малого підприємництва	1850034	1789406	1822671	1922978	1955463	105429	5,7
Кількість зайнятих працівників, осіб:							
Середнє підприємництво	2649985	2623807	2784464	3089709	3123215	473230	17,8
Мале підприємництво	3871758	3956331	4173665	4319757	4233999	362241	9,4
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млрд грн							
Середнє підприємництво	2683,3	3314,9	3954,0	4194,4	4359,3	1676,0	62,5
Мале підприємництво	1651,9	2067,7	2496,9	2698,2	2064,1	412,2	24,9
Фінансові результати, млрд грн							
Середнє підприємництво	15,1	70,1	119,6	246,9	65,9	50,8	336,4
Мале підприємництво	-32,2	-20,9	31,8	89,4	-25,5	6,7	20,8

Джерело: систематизовано за [2]

За даними Державної служби статистики України, на початок 2019 р. підприємства малого і середнього бізнесу становили 99,8% усіх підприємств у бізнес-секторі, при цьому 96,0% із них належали до категорії мікропідприємств. На МСБ припадало 63,0% робочих місць, створених бізнесом, і 49,0% доданої вартості у бізнес-секторі. Слід зазначити, що понад половина підприємств малого та середнього бізнесу (51,4%) працюють у торгівлі, тобто у галузі з низькою доданою вартістю. Позитивною є тенденція зростання підприємств МСБ у галузі інформаційних технологій: із 5% у 2016 р. до 12% у 2020 р. Попри зазначене в Україні малий та середній бізнес ще не відіграє суттєвої ролі у забезпеченні економічного зростання, його частка у ВВП країни становить лише 19,2% [2].

Сучасний стан малого та середнього бізнесу в Україні характеризується кризовими явищами, викликаними пандемією коронавірусної хвороби COVID-19. Окрім проблем, пов'язаних із карантинними обмеженнями та локдауном, підприємства МСБ стикнулися з проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Насамперед це стосується банківських кредитів, які сьогодні у капіталі суб'єктів малого підприємства становлять лише 20%, що зумовлено цілою низкою обставин, основними з яких є:

- відсутність кредитної історії;
- низька рентабельність підприємств;
- потреба лише у короткострокових та мікрокредитах;

- низька рентабельність кредитування;
- недоступність ринку інвестиційного кредитування;
- необхідність у страхуванні банком наданих кредитів;
- поєднання функцій власності й управління підприємствами;
- висока вартість кредиту;
- жорсткі умови кредитування тощо.

Дослідження особливостей кредитного забезпечення малого і середнього бізнесу в Україні слід розпочати з аналізу структури та якості кредитного портфеля банківського сектору економіки країни. Наведені в табл. 3 дані демонструють, що обсяг кредитного портфеля українських банків до 2018 р. зростав, а за останні два роки щорічно зменшувався. Станом на кінець 2020 р. його обсяг становив 943,7 млрд грн, або 50,6% обсягу активів. Порівняно з 2016 р. розмір кредитного портфеля зменшився на 6,2%, а його частка в активах зменшилася на 49,8%. Частка непрацюючих кредитів протягом періоду збільшувалася з 32,5% на початку періоду до 52,8% у 2018 р., після чого вона поступово знижувалася. На кінець 2020 р. частка непрацюючих кредитів по банківській системі України знизилася до 41,0%, що свідчить про ефективність організації роботи банків із проблемною заборгованістю. Слід зазначити, що на кінець 2020 р., за висновками експертів, непрацюючі кредити вже не становили загрози стійкості банківської системи завдяки створеним у

Таблиця 3
Структура кредитного портфеля банківського сектору України у 2016–2020 рр. (на кінець року, млрд грн)

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Приріст, 2020/2016 млрд. грн.	Приріст, 2020/2016 %
Активи	1256,3	1333,8	1359,7	1493,3	1865,6	609,3	48,5
Кредитний портфель	1005,9	1036,7	1118,9	1033,4	943,7	-62,2	-6,2
частка кредитів в активах, %	80,1	77,7	82,3	69,2	50,6	–	–
Кредити фізичним особам	157,4	170,8	196,9	212,5	206,5	49,1	31,2
частка у кредитному портфелі, %	15,6	16,5	17,6	20,0	21,9	–	–
Кредити суб'єктам Господарювання	847,1	829,9	859,7	744,6	724,2	-122,9	-14,5
частка у кредитному портфелі, %	84,2	83,4	82,1	79,5	76,7	–	–
у тому числі: кредити суб'єктам МСБ	–	519,0	549,7	510,0	503,3	-15,7	-3,0
частка у кредитному портфелі, %	–	50,1	49,1	49,4	53,3	–	–
Непрацюючі кредити (NPL)	407,7	594,9	630,7	530,8	386,9	-20,8	-5,1
частка NPL у кредитному портфелі, %	32,5	54,5	52,8	48,4	41,0	–	–

Джерело: систематизовано за [4]

банках резервам, рівень покриття якими сягав 97,8%. Поліпшення якості кредитного портфеля банків є ключовою передумовою нарощування кредитування економіки [3].

Із табл. 3 видно, що в 2016–2020 рр. українські банки були орієнтовані на кредитування корпоративних позичальників, частка яких у кредитному портфелі становила 76,7% обсягу. Кредити малому та середньому бізнесу у кредитному портфелі українських банків у середньому становили 50,0% його обсягу. Слід зазначити, що в 2019–2020 рр. попит на кредити з боку підприємств знизився, а фінансовий стан позичальників погіршився. Найбільш уразливими до проявів коронакризи виявилися підприємства малого та середнього бізнесу. Так, у 2020 р. кредитний портфель МСБ зменшився на 3,0% порівняно з 2016 р. і становив 503,3 млрд грн (табл. 4).

Дані табл. 4 свідчать, що за період 2016–2020 рр. кредитування корпоративних клієнтів загалом зменшилося на 12,7%, а суб'єктів малого та середнього бізнесу – на 3,0%. Утім, слід зазначити, що якщо у цілому кредитний портфель МСБ за період зменшився, то обсяг кредитів суб'єктам середнього бізнесу зріс на 2,1% і на кінець 2020 р. становив 214,0 млрд грн, або 29,5% обсягу кредитів, наданих корпоративним клієнтам. Що стосується кредитів, наданих суб'єктам малого бізнесу, то їх обсяг щорічно зменшувався і на кінець періоду становив 79,1 млрд грн, що на 36,9% менше, ніж у 2017 р. Їх частка протягом періоду зменшилася з 13,4% до 9,7%. Значний обсяг (30%) у кредитному портфелі суб'єктів господарювання становлять кредити, надані мікропідприємствам. Протягом аналізованого періоду їх обсяг зріс на 10,5% і сягав 219,2 млрд грн у 2020 р. Проте цей показник менший, аніж у 2018–2019 рр.

Відомо, що привабливість кредитів залежить від процентної політики банків. Аналіз відсоткових ставок за кредитами українських банків для підприємств малого та середнього бізнесу в 2017–2020 рр. засвідчив неоднозначну тенденцію зміни їх значень – від 13,2% до 17,8%. Отже, банківські кредити для МСБ в Україні є досить дорогими і не завжди доступними. У цьому контексті слід зазначити, що кредитні продукти, які пропонують вітчизняні банки для малого та середнього бізнесу, є достатньо уніфікованими як за видами, так і за рівнем відсоткової ставки.

Окрім високої вартості кредитів, на зниження рівня банківського кредитування вітчизняного малого та середнього бізнесу вплинула пандемія коронавірусу, що спровокувала кризу в усіх сферах суспільного життя. Зважаючи на ситуацію, Національний банк України рекомендував банкам на час дії карантину запровадити особливий пільговий період обслуговування кредитів для населення та бізнесу. Уряд України з метою підтримки МСБ запровадив державні програми, які передбачають часткову компенсацію кредитної відсоткової ставки та державні гарантії за кредитами. У багатьох українських банках сьогодні запроваджено програми лояльності щодо кредитування малого та середнього бізнесу, серед яких слід виокремити такі:

- Програма Європейського інвестиційного банку: Initiative East у межах поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі (банки-партнери).
- Програма соціального інвестування WNISEF (банки-партнери).
- Програма «Жінки у бізнесі» Європейського банку реконструкції та розвитку (АТ «АКБ «Львів»).

Таблиця 4

Структура портфеля банківських кредитів, наданих підприємствам МСБ в Україні у 2017–2020 рр. (на кінець року, млрд грн)

Показник	2017	2018	2019	2020	Приріст 2020/2017, млрд. грн.	Приріст 2020/2017, %
Кредити суб'єктам господарювання	829,91	859,72	744,65	724,24	-105,73	-12,7
у тому числі: кредити суб'єктам малого та середнього бізнесу	519,03	549,72	510,06	503,37	-15,74	-3,0
Кредити суб'єктам середнього бізнесу	209,52	212,57	184,81	214,05	4,53	2,1
частка, %	25,2	24,7	24,8	29,5	–	–
Кредити суб'єктам малого бізнесу	111,18	94,53	73,82	70,19	-41,01	-36,9
частка, %	13,4	11,0	9,9	9,7	–	–
Кредити суб'єктам мікропідприємства	198,44	242,76	251,43	219,29	20,85	10,5
частка, %	23,9	28,2	33,8	30,3	–	–

Джерело: систематизовано за [4]

- **FinancEast**: програма з відновлення фінансування інвестиційних проєктів малих та середніх підприємств на Сході України (банки-партнери).

- Програма з підтримки фінансування інвестиційних проєктів малих та середніх підприємств за пріоритетними напрямками (банки-партнери).

- Спільний з Європейським інвестиційним банком Проєкт кредитування МСП та компаній із середнім рівнем капіталізації (АБ «Укргазбанк», АТ «КБ «ПриватБанк»).

- Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості (АБ «Укргазбанк»).

- Програма мікрокредитування (банки-партнери).

- Проєкт доступу до довготермінового фінансування, спільний із Міжнародним банком реконструкції та розвитку (АТ «КБ «ПриватБанк», АБ «Укргазбанк») та ін.

У 2020 р. було прийнято державну програму «Доступні кредити 5–7–9%» із чіткими умовами та правилами для участі підприємств, яка заклала пільгові основи кредитування МСБ банками України. Для всіх банків – учасників програми вироблено єдині умови надання пільгових кредитів. Застосування можливих ставок за кредитами – 5%, 7% або 9% – залежить від розміру бізнесу та терміну його діяльності. Для реалізації програми у бюджет було закладено 4 млрд грн із подальшим фінансуванням. За даними Кабінету Міністрів України, на кінець 2020 р. фінансування за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» досягло 17,4 млрд грн, з яких 10,8 млрд грн (62%) було надано як рефінансування попередньо отриманих позик; 3,4 млрд грн підприємці отримали на капітальні інвестиції та 3,3 млрд грн – як антикризові кредити під 3% річних. Попри це експерти зазначають, що для майже півтора мільйона підприємств в Україні така кількість наданих кредитів критично мала, що свідчить про низьку ефективність програми внаслідок низки причин та неефективних умов [3].

Зважаючи на такі обставини, у вересні 2020 р. Кабінет Міністрів України вніс зміни у Державну програму «Доступні кредити 5–7–9%», які стосуються розширення списку банків та спрощення умов для учасників програми. Окрім того, Фонд розвитку підприємництва на компенсацію відсоткових ставок додатково виділив 2 млрд грн, а на державні портфельні гарантії – 10 млрд грн. В уряді запевнили, що робота над удосконаленням програми продовжується задля досягнення її мети, що полягає у створенні нових робочих місць, підтримці національно-виробника та зростанні економіки загалом.

Заради створення належних умов для успішної протидії малого та середнього бізнесу сучасним викликам, активізації діяльності цього сектору, збереження робочих місць, забезпечення його конкурентоспроможності та ліквідності

в Україні запроваджується і низка інших спеціальних програм державного стимулювання та підтримки. Їх націлено не лише на спрощення доступу суб'єктів малого та середнього господарювання до банківських фінансових ресурсів, які мають компенсувати негативні наслідки, спричинені обмежувальними заходами, та стати тригером для відродження бізнесу, а й на створення належних законодавчих та адміністративних умов у сфері, інвестиційних, інформаційних, інфраструктурних, податкових, кредитних та інших послуг.

Висновки. Результати аналізу функціонування малого та середнього підприємництва в Україні свідчать, що попри значні досягнення малий та середній бізнес ще не відіграє суттєвої ролі у забезпеченні економічного зростання, його частка у ВВП країни становить лише 19,2%. Отже, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у межах програм державної підтримки та банківського кредитування набуває першочергового значення для подолання соціально-економічних диспропорцій і забезпечення сталого зростання національної економіки. Результати аналізу теоретичних та практичних досліджень щодо підвищення ефективності функціонування підприємств малого і середнього бізнесу в Україні дали можливість виокремити такі напрями: розроблення нової стратегії розвитку та фінансової підтримки МСБ з урахуванням сучасних внутрішніх та зовнішніх чинників впливу; удосконалення інституційної та законодавчої бази функціонування МСБ та їх фінансово-кредитної підтримки; поліпшення доступу МСБ до фінансування банківськими та небанківськими установами, зокрема міжнародними фінансовими установами; поліпшення ефективності державних та регіональних програм фінансово-кредитної підтримки МСБ та розширення їхньої інфраструктури; адаптування зарубіжного досвіду фінансово-кредитної підтримки МСБ до умов українського ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 27.01.2022).
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 27.01.2022).
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kabmin.gov.ua> (дата звернення: 26.01.2022).
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 26.01.2022).
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення: 27.01.2022).
6. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05. 2017 № 504-р. URL: <http://www.kabmin.gov.ua> (дата звернення: 25.01.2022).

REFERENCES:

1. Economic Code of Ukraine of January 16, 2003 № 436-IV [Hospodars'kyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV]. (2003). Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua>. (accessed 27 January 2022).
2. Official site of the State Statistics Service of Ukraine [Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystryky Ukrainy]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (accessed 27 January 2022)
3. Official site of the Cabinet of Ministers of Ukraine [Ofitsiynyy sayt Kabinetu Ministriv Ukrainy]. Available at: <http://www.kabmin.gov.ua>. (accessed 26 January 2022).
4. Official site of the National Bank of Ukraine [Ofitsiynyy sayt Natsional'noho banku Ukrainy]. Available at: <https://bank.gov.ua>. (accessed 26 January 2022).
5. On the development and state support of small and medium enterprises in Ukraine. Law of Ukraine of March 22, 2012 № 4618-VI [Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukraini. Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 r. № 4618-VI]. (2012). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (accessed 27 January 2022).
6. On approval of the Strategy for the development of small and medium enterprises in Ukraine until 2020. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.05. 2017 № 504-r [Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukraini na period do 2020 roku. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.05. 2017 r. № 504-r]. (2017). Available at: <http://www.kabmin.gov.ua>. (accessed 25 January 2022).